

Geliş: 04.10.2024
Kabul: 20.03.2025

Antisosyal Kişilik Bozukluğu'nda Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi ve İlgili Raporların Yargılama Süreci Üzerindeki Etkileri: Adli Psikiyatrik Bilirkişilikte Güncel Bir Sorun

Evaluation of Criminal Responsibility in Antisocial Personality Disorder and the Effects of Related Reports on the Judgement Process: A Current Problem in Forensic Psychiatric Expertise

ib Muhammed Emin Boylu¹, ib Yusuf Atan^{2,3}

¹ İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

² Adli Tıp Kurumu, Adalet Bakanlığı, İstanbul, Türkiye

³ Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Bilecik, Türkiye

Öz

Amaç: Antisosyal kişilik bozukluğu (ASKB) tanısı konulan kişilerin, ceza sorumluluklarının azaltılması ya da kaldırılması talebiyle adli mercilere başvurdukları bilinmektedir. Adli mercilerin bu kişiler için ceza sorumluluğu değerlendirmesi talep etmesi, yargının işleyişini ve hedef süreyi önemli ölçüde etkileyen ve giderek büyüyen bir sorundur. Bu kişilerden bazılarının başvurularını Türk Silahlı Kuvvetleri'nden aldıkları ASKB raporlarına dayanarak yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu çalışmada sadece TSK'dan alınmış olan ASKB raporlarının ilgili dosyalarda bozulma sebebi yapılması sonucu yargılama süresi üzerine olan etkisi incelenecektir.

Yöntem: Ocak 2018 ile Aralık 2023 tarihleri arasında ASKB raporu nedeniyle Adli Tıp Kurumu Gözlem İhtisas Dairesi'nden ceza sorumluluğu değerlendirmesi talep edilen olgular Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) sisteminden taranmıştır. UYAP sisteminden elde edilen veriler sosyodemografik ve adli psikiyatrik özellikler açısından incelenmiştir. Vakanın sosyo-demografik özellikleri, cezai sorumluluğun sorgulandığı suç, askerlikten muafiyet süresi, yüksek mahkeme kararının varlığı ve suç tarihi ile dosyanın bozulma tarihi ve görüş talep tarihi arasındaki süre belirlenmiştir.

Bulgular: Çalışma kohortu, daha önce ASKB tanısı nedeniyle askerlik hizmetinden muaf tutulan 195 kişiden oluşmaktadır. Toplam vaka sayısının 92'si ASKB raporu nedeniyle muaf tutulurken, 103'ü İleri Düzey ASKB raporu nedeniyle askerlikten muaf tutulmuştur. Yargıtay tarafından sadece ASKB raporu nedeniyle bozulan dosyalarda (n=73) suç tarihi ile bozma tarihi arasındaki süre 10,44 (±4,23) yıl iken, Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından sadece ASKB raporu nedeniyle bozulan dosyalarda (n=25) bu süre 4,80 (±1,55) yıldır. Sosyodemografik olarak; çoğunluğunun ilköğretim mezunu (%69,2), bekar (%51,3) olduğu, yalnız yaşadığı (%43,1) ve çalışmadığı (%49,7) görülmüştür. ASKB tanılı suçlular için suç tipi açısından; hırsızlık (n=59, %30,3), uyuşturucu kaçakçılığı (n=36, %18,5) ve dolandırıcılık (n=32, %16,4) en yaygın suçlar olup suçluların çoğunluğunun 10'dan fazla suç kaydı mevcuttur.

Sonuç: ASKB teşhisi konulan kişiler, askeri kural ve düzenlemelere uymakta zorlandıkları ve diğer askerler için risk oluşturdıkları için askerliğe elverişsiz kabul edilirler. Sosyal normları göz ardı etmeleri ve düşmanca davranış eğilimleri onları aktif görev için uygunsuzluk intibası uyandırmaktadır. Fakat kişilerin ASKB nedeniyle askerlik hizmetinden muaf tutulmaları, adli psikiyatrik açıdan cezai olarak sorumlu olmadıkları anlamına gelmez ve bu antite dolayısıyla yargılama süreleri işlevsiz bir şekilde uzamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adli Psikiyatri, Askerliğe Elverişlilik, Ceza Sorumluluğu, Kişilik Bozukluğu, Yargıda Hedef Süre

Abstract

Objective: It is known that individuals diagnosed with antisocial personality disorder (ASPD) apply to the courts with a request to reduce or remove their criminal responsibility for the offences they have committed. The fact that the courts request a criminal responsibility assessment for these offenders is a growing problem that significantly affects the functioning of the judiciary and the target time. It has been observed that these individuals make the relevant objection based on the ASKB reports they received from the Turkish Armed Forces.

Methods: Between 01/01/2018 and 31/12/2023, the cases for which a criminal responsibility assessment was requested from the Observation Specialised Department of the Council of Forensic Medicine due to an ASPD report were scanned from the UYAP system. The study cohort consisted of 195 individuals who were previously exempted from military service due to ASPD diagnosis. Of the total number of cases, 92 were exempted due to ASPD report, while 103 were exempted due to Advanced ASPD report. The socio-demographic characteristics of the case, the offence for which criminal responsibility was questioned, the period of exemption from military service, the existence of a high court decision, and the time between the date of the offence and the date of the file's reversal and the date of the opinion request were determined.

Results: While the time between the date of offence and the date of reversal was 10.44 (±4.23) years in the files reversed by the Court of Cassation only due to the ASPD report (n:73), this period was 4.80 (±1.55) years in the files reversed by the Regional Courts of Appeal only due to the ASPD report (n:25). Sociodemographically, it was observed that the majority were primary school graduates (69.2%), single (51.3%), living alone (43.1%) and not working (49.7%). In terms of offence type, theft, drug trafficking and fraud were the most common offences and the majority of the offenders had more than 10 offence records.

Conclusion: Persons diagnosed with ASPD are considered unfit for military service because they have difficulty complying with military rules and regulations and pose a risk to other soldiers. Their disregard for social norms and propensity for hostile behaviour render them unfit for active duty. The fact that individuals are exempted from military service on the basis of ASPD does not mean that they are not criminally liable. Therefore, it has no effect on criminal liability based on the ASPD report and in this process dysfunctionally extends the target period.

Keywords: Forensic Psychiatry, Suitability for Military Service, Criminal Responsibility, Personality Disorder, Target Time in Judgement

Nasıl Atf Yapmalı: Boylu ME, Atan Y. Antisosyal Kişilik Bozukluğu'nda Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi ve İlgili Raporların Yargılama Süreci Üzerindeki Etkileri: Adli Psikiyatrik Bilirkişilikte Güncel Bir Sorun. Adli Tıp Dergisi 2025;39(1):37-46. <https://doi.org/10.61970/adlitip.1561393>

Sorumlu Yazar: Uzm.Dr., Muhammed Emin BOYLU, İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye
E-mail: muhammed.boylu@iuc.edu.tr

GİRİŞ

Antisosyal kişilik bozukluğu (ASKB), tipik olarak ergenlik döneminde başlayıp yetişkinlikte de devam eden, başkalarının haklarını göz ardı etme ve ihlal etmeye yönelik ısrarcı bir örüntü ile karakterize bir durumdur (1). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı (DSM-5), ASKB'nin başkalarının haklarını göz ardı etme ve ihlal etme eğilimi gösterdiğini, bu bozukluğun genellikle ergenlik döneminde davranış bozukluğu belirtileriyle kendini belli ettiğini vurgular (2). ASKB'li bireylerde, sürekli olarak kural ihlali ve suç işleme davranışlarının yanı sıra madde bağımlılığı ve ilişkili sorunlar gözlenir (3). Bu bozukluk, bireyler, aileleri ve toplum üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilecek ciddi içsel ve kişilerarası işlev bozuklukları ile ilişkilidir (4). Bununla birlikte ASKB psikopatiyle ortak özellikler taşır; hilekârlık, dürtüsellik, pişmanlık duymama ve sığ duygular gibi özelliklerle, kişinin kendisi ve başkalarının güvenliğini önemsememesi şeklinde kendini gösterir (5). Nörobiyolojik araştırmalar, ASKB'li bireylerin frontal lob gibi belirli beyin bölgelerinde kortikal disregülasyon sergileyebileceğini ortaya koymuştur. Bu durum, bozukluğun temel özellikleri olan emosyonel disregülasyon ve davranışsal dizinhibisyon ile ilişkilidir (6). Çocuklukta yaşanan istismar, ihmal ve şiddete maruz kalma gibi çevresel faktörlerin de ASKB'nin gelişimine katkıda bulunduğu ileri sürülmektedir (7).

ASKB'li bireylerde ceza sorumluluğunun değerlendirilmesi, literatürde büyük ilgi gören bir önemli bir konudur. ASKB'nin tanı kriterleri, genellikle başkalarının haklarını ihlal eden ve sosyal normları hiçe sayan davranışlarla tanımlanır; bu durumlar sıkça suç faaliyetleriyle ilişkilendirilir (8). Bunun yanı sıra, bu bireylerde ceza sorumluluğunun değerlendirilmesi, eşlik eden psikopatolojilerin varlığı ve bozukluğun heterojen yapısı nedeniyle daha da karmaşık bir hal alır. ASKB, diğer psikiyatrik bozukluklar ile

birlikte görülebilir (9). Bu komorbid durumlar, ceza sorumluluğunun değerlendirilmesini etkileyebilir (10). Günümüzde, Türkiye ve dünya genelinde, yalnızca ASKB varlığının cezai sorumluluğu azaltmadığı veya ortadan kaldırmadığı konusunda genel bir fikir birliği bulunmaktadır (11).

Türk yargı sistemi, Kıta Avrupası hukuk sistemine dayanır ve adli ve idari olmak üzere iki ana kola ayrılır. Yargı sistemi, üç farklı seviyede yapılandırılmıştır. İlk derece mahkemeleri tarafından verilen bir karar, itiraz durumunda ikinci derece mahkemesi olan bölge adliye mahkemelerine gönderilir. İnceleme sonrasında dosya, en yüksek mahkeme olan Yargıtay'a taşınabilir (12). Adli Tıp Kurumu (ATK), mahkemelerin yargılama sürecinde bilirkişi hizmeti aldığı resmi devlet kurumlarından biridir. Kurum, her biri farklı bir uzmanlık alanına sahip çeşitli ihtisas daireleri ve kurullardan oluşur. Bu dairelerden biri olan Gözlem İhtisas Dairesi (GİD), suç teşkil eden eylemleri gerçekleştiren bireylerin cezai sorumluluğunu değerlendirmekle görevlidir. Bu bireyler, değerlendirme sürecinde hastaneye yatırılır ve suçla ilgili bir zihinsel bozuklukları olup olmadığına karar verilir (13). Türk Ceza Kanununda (TCK) ceza sorumluluğu değerlendirmesi *yaş küçüklüğü* için madde 31 (14, 15), *akıl hastalığı* için madde 32 (16, 17) ve *geçici bir neden* için madde 34 kapsamında yapılmaktadır (18, 19, 20).

Türkiye'de tüm erkek Türk vatandaşları, belirli muafiyet koşulları dışında, 20 yaşında askerlik görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Zihinsel yetersizlik, şizofreni ve bunlar gibi genel işlevselliği etkileyen psikiyatrik bozukluklar askerlikten muafiyet için gerekçe olabilmektedir. Aynı şekilde, ASKB tanısı alan bireyler de askerlik hizmetinden muaf tutulabilmektedir. Bu kişilerin çoğunun suç geçmişine sahip olduğu yaygın bir kanaattir ve bu nedenle cezai sorumluluklarının azaltılması ya da kaldırılması amacıyla mahkemelere

başvuruda bulunmaları sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bu başvurular, genellikle işledikleri suçlarla ilgili olarak askerlik hizmetinden muaf olduklarını belirten ASKB raporuna dayanmaktadır (21). Askerlik hizmeti, yüksek düzeyde disiplin ve uyum gerektiren bir deneyimdir. Kurallara uymakta zorlanan ve antisosyal davranışlar sergileyen kişiler, askerlik hizmetinin gerekliliklerine uyum sağlamakta büyük zorluklar yaşayabilirler. Bu tür kişiler, hem kendi güvenliklerini hem de çevrelerindeki askerlerin güvenliğini riske atabilirler. Askeri bir kurum olarak ordunun etkinliğini ve başarısını sağlamak için personelin belirlenen kurallara ve düzenlemelere uyması önemli ve zorunludur. ASKB'li bireyler, birliğin uyumlu bir çalışma ortamı oluşturmasını engelleyebilir ve ekip motivasyonunu olumsuz yönde etkileyebilirler. Antisosyal davranış, askerlik hizmetine uyum sağlama becerisini engelleyen önemli bir faktördür ve bu nedenle ASKB'li bireylerin zorunlu askerlikten muaf tutulması anlaşılabilir bir durumdur. Ancak, bu muafiyetin cezai sorumluluk üzerinde bir etkisi yoktur. ASKB raporuna dayanarak cezai sorumluluklarında indirim talep etmeleri makul bir beklenti değildir (22). Bu çalışma, suç işlemiş ve ASKB veya İleri Düzey ASKB (İASKB) nedeniyle askerlikten muaf tutulmuş bireylerin ASKB raporlarının Yargısal süreçteki etkilerini irdelemeyi ve bu kişilerin sosyo-demografik, klinik ve kriminal özelliklerini incelemeyi ve karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Uygulamada çokça eleştirilen, sadece ASKB raporuna dayanılarak verilen bozma kararlarının yargıda hedef süreyi ne ölçüde uzatabildiğini irdeleyen ve bunu objektif değerler üzerinden analiz eden ilk çalışmadır.

YÖNTEM

Örnekleme

Bu çalışma, daha önce ASKB gerekçesiyle askerlik hizmetinden muaf tutulan 195 vakayı kapsamaktadır.

Bu vakalar için 01/01/2018 ile 31/12/2023 tarihleri arasında ATK Gözlem İhtisas Dairesi'nden ceza sorumluluğu değerlendirmesi istenmiş ve bu kapsamda akıl hastalığı nedeniyle cezai sorumluluktan muafiyet talebinde bulunulmuştur.

Prosedür ve Veri Toplama

Bu çalışma, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini, işledikleri suç türlerini ve suçların planlı olup olmadığını, alkol ve madde kullanımını, askerlikten muafiyet sürelerini, yüksek mahkeme kararlarını ve ASKB (n=92) veya İASKB (n=103) olarak tasnifini tespit etmiş olup veriler, Gözlem İhtisas Dairesi dosyalarından, Türkiye Adalet Bakanlığı bünyesindeki tüm kuruluşlar tarafından kullanılan Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) yazılımı aracılığıyla elde edilmiştir (23). Yazarlar tarafından oluşturulan sosyo-demografik veri formu ile katılımcıların çalışma durumu, meslek ve ikamet yerleri gibi unsurlar geriye dönük dosya incelemesinden alınmıştır. Katılımcılar düzenli bir işte çalışanlar, geçici olarak çalışanlar ve sürekli bir işte çalışmayanlar olmak üzere üç kategoride sınıflandırılmıştır. Çalışma, ASKB veya İASKB tanısı konmuş bireyleri karşılaştırmalı bir yaklaşımla incelemiştir. ASKB teşhisi konulan kişiler, barış zamanında askerlik hizmetinden muaf tutulmakta ancak savaş zamanında bu muafiyet geçerli olmamaktadır. İleri düzey ASKB tanısı konulanlar ise askerlik hizmetinden tamamen muaf tutulmaktadır. Vaka grupları, ASKB ve İASKB tanısı alanlar olarak ikiye ayrılmıştır. Bu tanılar, “*Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Sağlık Yeteneği Yönetmeliği*” uyarınca konulmuştur. Yönetmeliğin 17. maddesi, kişilik bozukluklarını tanımlamaktadır. İleri düzey kişilik bozukluğu olanlar, belirli suçlardan hapis cezasına çarptırılmış ve bu nedenle askerliğe elverişli olmadığı düşünülen bireyleri kapsamaktadır. Bu çalışma için, 30.04.2024 tarih ve 21589509/2024/137 sayılı kararıyla Adli Tıp Kurumu Eğitim ve Bilimsel

Araştırma Komisyonu'ndan gerekli izin alınmıştır.

İstatistiksel Analiz

Veriler, SPSS istatistik yazılım paketi, versiyon 26.0 (IBM Inc., Armonk, NY, ABD) kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını değerlendirmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Normal dağılım gösteren değişkenler arasındaki farkların analizinde t-testi kullanılmıştır; normal dağılım göstermeyen değişkenler için ise Mann-Whitney U testi tercih edilmiştir. Kategorik değişkenlerin analizi için ki-kare testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Cezai sorumluluk açısından değerlendirilen ASKB olan suçlularının sosyodemografik özellikleri birkaç önemli eğilimi ortaya koymaktadır. Bu suçluların yaş ortalaması 34,77 yıl ($\pm 7,18$ yıl) olarak tespit edilmiştir. Eğitim düzeyine bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu ilkokul mezunudur (%69,2), bunu lise mezunları takip etmektedir (%24,1). Üniversite eğitimi alanların oranı oldukça düşüktür (%1,0), ve %5,6'sı okuma yazma bilmemektedir. Medeni durum açısından, katılımcıların %51,3'ü bekâr, %32,3'ü evli ve %16,4'ü dul veya boşanmış durumdadır. Yaşam düzenlerine göre, %43,1'i yalnız yaşamakta, %30,8'i ailesiyle, %19,0'ı ebeveynleriyle ve %7,2'si diğer düzenlerde yaşamaktadır. İstihdam durumuna gelince, suçluların %50,3'ü çalışmakta, %49,7'si ise çalışmamaktadır. Ayrıntılar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Ceza sorumluluğu açısından değerlendirilen ASKB'li suçlularının sosyodemografik özellikleri

		ASKB'li Suçlular	
		(n)	(%)
Yaş (Ort $\pm$ SS)		34,77 ($\pm 7,18$)	
Eğitim Durumu	Okuma-Yazma	11	5,6%
	Bilmiyor		
	İlköğretim Mezunu	135	69,2%
	Lise Mezunu	47	24,1%
	Üniversite Mezunu	2	1,0%
Medeni Hali	Evli	63	32,3%
	Bekâr	100	51,3%
	Boşanmış/Dul	32	16,4%
Birlikte Yaşadığı Kişiler	Çekirdek Ailesiyle	60	30,8%
	Yalnız	84	43,1%
	Ebeveynleriyle	37	19,0%
	Diğer	14	7,2%
Çalışma Durumu	Çalışıyor	98	50,3%
	Çalışmıyor	97	49,7%

Ceza sorumluluğu açısından değerlendirilen ASKB olan suçlularının suç özellikleri incelendiğinde; bu suçlular arasında en yaygın suç türlerinin hırsızlık ve yağma (%30,3), madde ticareti (%18,5) ve dolandırıcılık (%16,4) olduğu görülmüştür. Diğer suçlar arasında adam öldürme (%11,3), yaralama (%9,7), cinsel suçlar (%5,6) ve çeşitli diğer suçlar (%8,2) yer almaktadır. Suç geçmişine bakıldığında, önemli bir çoğunluğun (%85,1) ondan fazla suçu olduğu, %14,9'unun ise daha az sayıda suça karıştığı görülmüştür. ASKB tanısının, vakaların %62,1'inde askere alınmadan önce, %37,9'unda ise askere alınma sırasında konduğu belirlenmiştir. ASKB'nin şiddeti, vakaların %47,2'sinde (n=92) ASKB, %52,8'inde (n=103) ise ileri düzey ASKB olarak sınıflandırılmıştır. ASKB raporlarının çoğunluğu yalnızca Türk Silahlı Kuvvetleri'nden (%86,2), az bir kısmı ise diğer merkezlerden (%1,5) veya her iki kaynaktan birlikte (%12,3) alınmıştır. Yargıtay kararları incelendiğinde, davaların %40,0'unda Yargıtay tarafından bozma kararı

verilmediği; bozulanların %37,4'ünde yalnızca ASKB raporuna dayanıldığı, %5,1'inde ise hem ASKB hem de diğer raporlar nedeniyle bozma kararı verildiği görülmüştür. Ayrıca, dosyaların %12,8'inde ASKB raporu, %4,6'sında ise hem ASKB hem de diğer raporlar nedeniyle istinaf mahkemesi tarafından bozulduğu belirlenmiştir. Ayrıntılar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Ceza sorumluluğu açısından değerlendirilen ASKB'li suçlularının kriminal özellikleri

		ASKB'li Suçlular	
		(n)	(%)
Suç Tipi	Hırsızlık ve Yağma	59	30,3%
	Uyuşturucu Ticareti	36	18,5%
	Yaralama	19	9,7%
	Öldürme	22	11,3%
	Cinsel Saldırı	11	5,6%
	Dolandırıcılık	32	16,4%
	Diğer	16	8,2%
Suç Kaydı Sayısı	<10	29	14,9%
	>10	166	85,1%
ASKB Tanısı	Askerlik Öncesi	121	62,1%
	Askerlik Sürecinde	74	37,9%
ASKB Düzeyi	ASKB	92	47,2%
	İleri Düzey ASKB	103	52,8%
ASKB Raporunun Alındığı Mercisi	TSK	168	86,2%
	TSK Dışı	3	1,5%
	Her İkisi	24	12,3%
Üst Mahkeme Kararı	Yargıtay Bozması Yok	78	40,0%
	Yargıtay Bozması Var ve Tek Nedeni ASKB Raporu	73	37,4%
	Yargıtay Bozması Var; ASKB Raporu ve Diğer Psikiyatrik Bozukluk Raporları Nedeniyle	10	5,1%
	Bölge Adliye Mahkemesi (İstinaf) Bozması Var ve Tek Nedeni ASKB Raporu	25	12,8%
	Bölge Adliye Mahkemesi (İstinaf) Bozması Var; ASKB Raporu ve Diğer Psikiyatrik Bozukluk Raporları Nedeniyle	9	4,6%

Ceza sorumluluğunun değerlendirilmesinde Yargıtay'ın bozma kararları analiz edildiğinde; Yargıtay'ın kararı bozmadığı davalarda, suç tarihi ile kararın kesinleşmesi arasında geçen ortalama süre 3,58 yıl ($\pm 2,29$ yıl) olarak tespit edilmiştir. Yargıtay; kararı yalnızca ASKB raporuna dayanarak bozduğunda, ortalama bozma süresi 10,44 yıl ($\pm 4,23$ yıl) olmuştur. Kararın hem ASKB hem de diğer psikiyatrik raporlara dayanılarak bozulduğu durumlarda, ortalama bozma süresi biraz daha artarak 10,80 yıl ($\pm 3,49$ yıl) olmuştur. Sadece ASKB raporuna dayanarak bozulan temyiz başvurularında ortalama bozma süresi 4,80 yıl ($\pm 1,55$ yıl) olarak belirlenmiştir. Hem ASKB hem de diğer raporlara dayanarak bozulan temyiz başvurularında ise ortalama bozma süresi 5,11 yıl ($\pm 0,33$ yıl) olmuştur. Ayrıntılar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Yüksek Mahkeme Tarafından Verilen Bozma Kararlarında Suç Tarihi ve Bozma Tarihi Arasındaki Süre

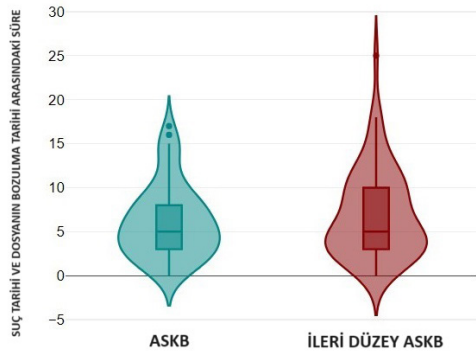
		Suç Tarihi ile Bozma Tarihi Arasındaki Süre (Ort $\pm$ SS)	(n)
Üst Mahkeme Bozma Kararı	Yargıtay Bozması Yok	3,58 ($\pm 2,29$)	78
	Yargıtay Bozması Var ve Tek Nedeni ASKB Raporu	10,44 ($\pm 4,23$)	73
	Yargıtay Bozması Var; ASKB Raporu ve Diğer Psikiyatrik Bozukluk Raporları Nedeniyle	10,80 ($\pm 3,49$)	10
	Bölge Adliye Mahkemesi (İstinaf) Bozması Var ve Tek Nedeni ASKB Raporu	4,80 ($\pm 1,55$)	25
	Bölge Adliye Mahkemesi (İstinaf) Bozması Var; ASKB Raporu ve Diğer Psikiyatrik Bozukluk Raporları Nedeniyle	5,11 ($\pm 0,33$)	9

ASKB ve ileri düzey ASKB raporu olan suçluların dosyalarına ilişkin Yargıtay bozma kararlarını cezai sorumluluk açısından değerlendirdiğimiz bu çalışmada; suç ile rapor arasındaki süre, şiddet suçları ve maddi kazanç sağlama suçları arasında karşılaştırıldı. Temyizin bozulmadığı davalarda, ortalama suç-rapor süresi şiddet suçlarında ($2,26 \pm 1,89$ yıl, $n = 23$) maddi kazanç sağlayan suçlara ($4,15 \pm 2,25$ yıl, $n = 54$) kıyasla ($t = -3,79$; $p = 0,001$) önemli ölçüde daha kısa bulunmuştur. Bu, iki suç türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. ASKB raporu nedeniyle dosyanın bozulduğu davalarda, şiddet suçları için ortalama suç-rapor süresi $9,21 \pm 3,98$ yıl ($n = 19$), mali kazanç suçları için ise $10,96 \pm 4,37$ yıl ($n = 51$) olarak bulunmuştur. ($t = -1,59$; $p = 0,129$). ASKB ve diğer psikiyatrik raporlar nedeniyle dosyanın bozulduğu

vakalarda, şiddet suçları için ortalama suç-rapor süresi $11,00 \pm 1,73$ yıl ($n = 5$), mali kazanç suçları için ise $10,60 \pm 4,93$ yıl ($n = 5$) olarak belirlenmiştir ($t = 0,17$; $p = 0,872$). ASKB raporu nedeniyle temyiz başvurusu reddedildiğinde, şiddet suçları için ortalama suç-rapor süresi $4,56 \pm 1,67$ yıl ($n = 9$), mali kazanç suçları için ise $4,92 \pm 1,71$ yıl ($n = 13$) olarak bulunmuştur. Son olarak, Bölge Adliye Mahkemelerinin (BAM) bozma kararı verdiği davalarda, şiddet suçları için ortalama suç-rapor süresi $5,00 \pm 0,00$ yıl ($n = 2$), mali kazanç suçları için ise $5,17 \pm 0,41$ yıl ($n = 6$) olarak belirlenmiştir (Tablo 4 ve Grafik 1). T-değeri -1,02 ve p-değeri 0,495, bu iki suç türü arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Ayrıntılar Tablo 4'te verilmiştir. Suç tarihi ile bozma tarihi arasındaki süre Grafik 1'de gösterilmiştir.

Tablo 4. ASKB Raporu Nedeniyle Yüksek Mahkeme Tarafından Bozma Kararı Verilen Vakaların Suç Tipine Göre Karşılaştırılması

		Suç Tarihi ve Bozma Kararı Tarihi Arasındaki Süre				<i>p</i>	<i>t</i>
Şiddet Suçları		Ekonomik Suçlar					
		(Ort ± SS)	(n)	(Ort ± SS)	(n)		
Üst Mahkeme Bozma Kararı	Yargıtay Bozması Yok	2,26 (±1,89)	23	4,15 (±2,25)	54	0.001	−3.79
	Yargıtay Bozması Var ve Tek Nedeni ASKB Raporu	9,21 (±3,98)	19	10,96 (±4,37)	51	0.129	−1.59
	Yargıtay Bozması Var; ASKB Raporu ve Diğer Psikiyatrik Bozukluk Raporları Nedeniyle	11,00 (±1,73)	5	10,60 (±4,93)	5	0.872	0.17
	Bölge Adliye Mahkemesi (İstinaf) Bozması Var ve Tek Nedeni ASKB Raporu	4,56 (±1,67)	9	4,92 (±1,71)	13	0.636	−0.49
	Bölge Adliye Mahkemesi (İstinaf) Bozması Var; ASKB Raporu ve Diğer Psikiyatrik Bozukluk Raporları Nedeniyle	5,00 (±0,00)	2	5,17 (±0,41)	6	0.495	−1.02

Grafik 1. Suç Tarihi ile Bozma Tarihi Arasındaki Süre

TARTIŞMA

Bu çalışmada, ASKB nedeniyle askerlikten muaf tutulan ve ASKB raporları nedeniyle ceza sorumluluğu muafiyeti talebinde bulunan bireyler değerlendirilmiştir. Dosyalar değerlendirildiğinde; Yargıtay'ın bozma süreçlerinde, ASKB ve diğer raporların varlığı bozma sürecini önemli ölçüde etkilemiştir. Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından sadece ASKB raporu nedeniyle bozulan dosyalarda suç tarihi ile bozma tarihi arasında uzun bir süre olduğu ve bu durumun

yargılamayı yavaşlattığı görülmektedir.

Çalışmamızda ASKB tanılı suçlularda ortalama yaşın 35 olması, düşük eğitim seviyeleri, yüksek bekar/boşanma ve işsizlik oranlarının, her iki grup arasında benzer sosyodemografik özellikler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Literatürde, ASKB'li bireylerin sosyodemografik özelliklerine bakıldığında, bu kişilik bozukluğunun erkeklerde, beyazlarda, gençlerde, düşük eğitim ve gelir düzeyine sahip olanlarda ve evli olmayanlarda daha sık görüldüğü belirtilmektedir (24). ASKB'li bireylerin düzensiz çalışma eğiliminde oldukları ve uyumsuz davranışlar sergiledikleri, bu nedenle belirli bir işi uzun süre sürdüremedikleri bilinen bir gerçektir (25). Çalışmada elde edilen istihdam verileri de bu düşüncüyü destekler niteliktedir.

Olguların suç özellikleri incelendiğinde, her iki grupta da şiddet, yağma, hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarının öne çıktığı görülmüştür. ASKB ve iASKB grupları arasında suç türü açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürde, ASKB tanılı bireylerin genel nüfusa kıyasla suç davranışlarında bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (26, 27). ASKB tanısı almış bireyler, özellikle saldırı, hırsızlık ve mülkiyet suçları işleme riski taşımaktadır (28, 29). Askerliğe elverişsizlik hem savaş hem de barış dönemlerinde belirlenmiş ve genellikle askere alınmadan önce tespit edilmiştir. Bu durum, daha önce sabıka kayıtlarına sahip olan ve otoriteye karşı sosyal uyum sorunları sergileyen bireyleri muaf tutan bir politikayla bağlantılı olabilir. Bu tür bireyler, düzeni bozma potansiyelleri nedeniyle askeri sisteme hiç dahil edilmemiştir.

ASKB, sıklıkla diğer ruhsal bozukluklarla, özellikle de madde kullanım bozukluklarıyla birlikte görülmektedir (4). Araştırmalar, ASKB tanısı konan bireylerin ailelerinde antisosyal davranış, davranış bozukluğu, alkol ve esrar kullanım bozuklukları,

obsesif-kompulsif bozukluk ve diğer kişilik bozuklukları öyküsünün daha yaygın olduğunu göstermektedir (30). Bu bozukluklar, esrar ve alkol kullanım bozuklukları da dahil olmak üzere madde kullanım bozukluğu oranlarında artışla ilişkilidir (30). ASKB'nin diğer ruhsal bozukluklarla, özellikle madde kullanım bozukluklarıyla birlikte görülmesi yaygın olsa da (4) çalışmadaki bulgular, ASKB'li bireylerin kişilik bozuklukları dışında psikiyatrik bozukluklar yaşama olasılığının düşük olduğunu göstermektedir. Bu durum, adli psikiyatrik değerlendirmenin yalnızca ASKB belgelerine dayanmasının, adli prosedürlerin uzamasına yol açtığı yönünde eleştirilebilir. İki grup arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen, her iki grupta da yüksek oranda alkol ve madde kullanımı görülmüştür. Askerlik muafiyetlerine ilişkin raporlar incelendiğinde, ASKB grubundaki bireylerin çoğunluğunun hizmet süreleri boyunca askerlik hizmetinden muaf tutulduğu, iASKB grubundaki bireylerin ise hizmete başlamadan önce askerlikten men edildiği görülmektedir. Bu durum, kapsamlı bir suç geçmişine ve ASKB'nin klinik özelliklerine sahip bireylerin iASKB'li olarak sınıflandırıldığını ve bu nedenle askerlik hizmetinden muaf tutulduğunu göstermektedir. Bu bireylerin hem barış zamanında hem de savaş zamanında askerlik hizmeti için uygun olmadıkları tespit edilmiştir. Yakın zamanda yapılan bir diğer çalışmada ise simülasyon davranışının ASKB ve iASKB vakalarında diğer adli psikiyatri popülasyonlarına göre daha yaygın olduğu ortaya konulmuştur (31, 32, 33).

Çalışmamızda dosyaların üst mahkeme tarafından sadece ilgili rapora dayanılarak bozulma oranı %60 civarındadır. ASKB raporları nedeniyle üst mahkeme tarafından reddedilen dosyalarda suç tarihi ile rapor tarihi arasındaki süre yaklaşık 10 yıl olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular, ASKB ve diğer raporların varlığının bozma sürecinin süresini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Bu durum, yargıda hedeflenen süreye

ulaşılmasını engelleyerek yargı sisteminin işlevselliğine zarar verebilir. ASKB, duygusal düzensizlikler, düşük empati, toplumsal normlara uymama ve suça eğilim gibi ayırt edici özellikleriyle bilinen bir psikiyatrik bozukluktur. Ancak cezai sorumluluk açısından bakıldığında, bu rahatsızlığın herhangi bir psikiyatrik rahatsızlık gibi değerlendirilmesi ve adli sistemin işlevselliğine zarar verecek ek bir yük oluşturması makul görünmemektedir. Literatürde, ASKB'nin yürütücü işlevlerde, özellikle çalışma belleği ve bilişsel esneklik gibi alanlarda bozulma ile ilişkili olduğu öne sürülse de (34), genel kanı ASKB'li kişilerin ek bir komorbid psikiyatrik bozukluk olmaksızın cezai sorumluluğunun tam olduğu yönündedir (26). Bazı çalışmalar, psikopatinin suç davranışının ve suç tekrarının güçlü bir belirleyicisi olduğunu ortaya koymuştur (26). Ayrıca, ASKB ile bozukluğun birincil belirtilerinden biri olan saldırganlık arasındaki bağlantı da vurgulanmaktadır (35). Saldırganlık, ASKB'li bireylerde terapötik ve prognostik bir endişe kaynağıdır ve ceza adaleti sistemi içindeki istenmeyen olaylar ve ekonomik harcamalarla bağlantılıdır (35). Çalışmamızda vurgulandığı üzere, dosyaların Yargıtay tarafından reddedilmesi ekonomik, sosyal ve yasal maliyetlere yol açmaktadır. Bu durum, yasal süreci engelleyerek adil infazı geciktirir ve ciddi sıkıntılara neden olabilir.

Çalışmanın Güçlü Yanları ve Sınırlılıklar

Araştırmamız; ASKB raporları nedeniyle ceza sorumluluğu değerlendirmesi amacıyla bozma kararı verilendosyalarınbilirkişilikyükünde işlevsiz bir artış ve yargılama süresinin gereklilik dışında uzamasına neden olduğunu vurgulayarak adli psikiyatrik bilirkişilikteki bu güncel soruna dikkat çeken ilk çalışmadır. ATK gibi çok sayıda raporun çıktığı geniş bir örneklemde yapılması ise diğer bir güçlü yanı olarak ifade edilebilir. Öte yandan araştırma dosyalardan geriye dönük veri toplanması sebebiyle; “*çalışma durumu*” gibi bazı

parametrelerin kişilerin kendi beyanlarına dayanması ile sınırlıdır. Bir diğer sınırlama ise *simulatif* tutumun standart bir ölçek kullanılarak değerlendirilmemesi ve yalnızca katılımcının psikiyatrik muayene sırasındaki tutumuna dayalı olarak değerlendirilmesidir.

SONUÇ

Sonuç olarak; ASKB olan suçluların ilgili raporlarını mahkemelere ibraz ederek ceza sorumluluğunun değerlendirilmesi talepleri adli mercileri meşgul etmekte ve yargılamada hedef süreyi ciddi derecede sekteye uğratmaktadır. Bu raporlar nedeniyle hem istinaf hem de temyiz aşamasında tekemmül etmiş dosyalar bozulmakta ve yargılama başa dönmektedir. ASKB mahiyeti itibarıyla askerliğe elverişliliği etkileyebilmekle birlikte ceza sorumluluğunu azaltacak veya kaldıracak bir psikiyatrik bozukluk, akıl hastalığı ya da akıl zayıflığı değildir. Sadece ASKB raporlarına dayanılarak ceza sorumluluğu itirazlarının dikkate alınmaması gerektiği ve buna uygun bir düzenleme yapılması gerekliliği dikkate değer bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Bildirimler

Çıkar çatışması

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal destek

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir malî destek kullanımı bildirmemişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Wulandari P. Diagnosis and Treatment of Antisocial Personality Disorder: A Case Report. *Scientia Psychiatrica*. 2020;1(3):7-12.
2. Zhou J. Etiological Imaging, Diagnosis and Treatment of Antisocial Personality Disorder. *Lecture Notes in Education*

- Psychology and Public Media. 2023;13(1):59-65.
3. Gibbon S, Duggan C, Stoffers JM, Huband N, Völlm B, Ferriter M, et al. Psychological Interventions for Antisocial Personality Disorder. Cochrane Database of Systematic Reviews. 2010.
 4. Yakeley J, Williams A. Antisocial personality disorder: new directions. *Advances in psychiatric treatment*. 2014;20(2):132-43.
 5. Gawda B. Love Scripts of Persons With Antisocial Personality. *Psychological Reports*. 2008;103(2):371-80.
 6. Narayan VM, Narr KL, Kumari V, Woods RP, Thompson PM, Toga AW, et al. Regional cortical thinning in subjects with violent antisocial personality disorder or schizophrenia. *American Journal of Psychiatry*. 2007;164(9):1418-27.
 7. Wen X, editor *The Influential Factors of Antisocial Personality Disorder*. 2021 International Conference on Public Art and Human Development (ICPAHD 2021); 2022: Atlantis Press.
 8. Barbosa F, Almeida PR, Ferreira-Santos F, Marques-Teixeira J. Using signal detection theory in the analysis of emotional sensitivity of male recidivist offenders. *Criminal Behaviour and Mental Health*. 2016;26(1):18-29.
 9. Hodgins S, De Brito SA, Chhabra P, Côté G. Anxiety disorders among offenders with antisocial personality disorders: a distinct subtype? *The Canadian Journal of Psychiatry*. 2010;55(12):784-91.
 10. Filov I. Antisocial personality traits as a risk factor of violence between individuals with mental disorders. *Open access Macedonian journal of medical sciences*. 2019;7(4):657.
 11. Werner KB, Few LR, Bucholz KK. Epidemiology, comorbidity, and behavioral genetics of antisocial personality disorder and psychopathy. *Psychiatric annals*. 2015;45(4):195-9.
 12. Orucu E. A Legal System Based on Translation: The Turkish Experience. *J Civ L Stud*. 2013;6:445.
 13. Aycan N. Adli Tıp Kurumunun Adli Mekanizma İçindeki Yeri ve Anlamı. *Journal of Istanbul University Law Faculty*. 2011;55(4):267-98.
 14. Taşdemir İ, Boylu ME, Erdim NK. Hırsızlık veya yağma suçu işlemiş çocukların sosyodemografik, kriminal ve adli psikiyatrik özelliklerinin karşılaştırılması. *Adli Tıp Dergisi*. 2023;37(3):150-9.
 15. Tasdemir I, Boylu ME, Dogan M, Ozcanli T, Karacetin G. Forensic psychiatric and criminal dimensions of juvenile homicide/attempted homicide cases in Turkey. *J Forensic Leg Med*. 2024;102:102650.
 16. Taşdemir I, Boylu ME, Aslıyüksek H, Saygılı S, Karamustafalıoğlu KO. Criminological and Psychiatric Profiles of Immigrant and Refugee Offenders: A Retrospective Analysis of Cases in a Forensic Setting. *Int J Offender Ther*
 - Comp Criminol. 2024;0306624X241236735.
 17. Boylu ME, Taşdemir İ, Doğan M, Duran A. What is important in forensic psychiatric evaluation in people with Down syndrome? A sample from Türkiye. *Journal of Intellectual Disabilities and Offending Behaviour*. 2024.
 18. Boylu ME, Cansunar FN, Şahin HÇ. Türk Ceza Kanunu “Madde 34/1” kapsamında “geçici bir neden” olarak değerlendirilen vakaların adli psikiyatrik açıdan incelenmesi. *Adli Tıp Dergisi*. 2023;37(2):65-73.
 19. Boylu ME, Taşdemir İ, Doğan M, Özcanlı T. Forensic psychiatric assessment in autism spectrum disorder: Experience of a forensic psychiatry inpatient clinic from Türkiye. *Journal of Forensic Sciences*. 2024;n/a(n/a).
 20. Doğan M, Boylu ME, Saygılı S. Adli Psikiyatride Ceza Sorumluluğu Değerlendirmesi: Gözlem İhtisas Dairesinin Yıllık Analizi. *Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2024;3(1):1-9.
 21. Yürekli A, Botsalı A, Çalışkan E. Türk Silahlı Kuvvetleri sağlık yeteneği yönetmeliği yorumlama tavsiyeleri. *TÜRKDERM-Deri Hastalıkları ve Frengi Arşivi*. 2021;55(2):61-9.
 22. Orak U, Walker MH. Military service: A pathway to conformity or a school for deviance? *Crime & Delinquency*. 2021;67(6-7):1046-69.
 23. Çam AR, editor *Turkish IT project UYAP*. European e-Justice Conference, accessed July; 2014.
 24. Goldstein RB, Chou SP, Saha TD, Smith SM, Jung J, Zhang H, et al. The epidemiology of antisocial behavioral syndromes in adulthood: Results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions-III. *The Journal of clinical psychiatry*. 2017;78(1):1165.
 25. Boylu ME, Taşdemir İ, Aslıyüksek H, Karamustafalıoğlu KO. Sociodemographic, Clinical and Criminal Characteristics of Offenders Disqualified from Conscription with Antisocial Personality Disorder: A Sample from Türkiye. *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*. 2024:1-20.
 26. Buckholtz JW, Treadway MT, Cowan RL, Woodward ND, Benning SD, Li R, et al. Mesolimbic dopamine reward system hypersensitivity in individuals with psychopathic traits. *Nature neuroscience*. 2010;13(4):419-21.
 27. Wang J. Antecedent mechanisms of crime. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*. 2023;8:578-85.
 28. Van Veen M, Karsten J, Lancel M. Poor sleep and its relation to impulsivity in patients with antisocial or borderline personality disorders. *Behavioral Medicine*. 2017;43(3):218-26.
 29. Marzilli E, Cerniglia L, Cimino S. Antisocial personality problems in emerging adulthood: The role of family functioning, impulsivity, and empathy. *Brain sciences*.

- 2021;11(6):687.
30. Vaughn MG, Fu Q, Beaver D, DeLisi M, Perron B, Howard M. Are personality disorders associated with social welfare burden in the United States? *Journal of Personality Disorders*. 2010;24(6):709-20.
31. Feuerstein S, Coric V, Fortunati F, Southwick S, Temporini H, Morgan CA. Malingering and forensic psychiatry. *Psychiatry (Edmont)*. 2005;2(12):25.
32. Tasdemir I, Cesur E, Mengus A, Asliyöksek H, Karamustafalıoğlu KO. Sociodemographic, psychiatric and criminal characteristics of elderly offenders under evaluation for criminal responsibility in Turkey. *International journal of law and psychiatry*. 2023;88:101888.
33. Tsuji K. Effectiveness of the forcedchoice coin test for detecting malingering during forensic psychiatric examinations. *Psychiatry and Clinical Neurosciences Reports*. 2023;2(2):e87.
34. De Brito SA, Viding E, Kumari V, Blackwood N, Hodgins S. Cool and hot executive function impairments in violent offenders with antisocial personality disorder with and without psychopathy. *PloS one*. 2013;8(6):e65566.
35. Azevedo JC, Pais-Ribeiro JL, Coelho R, Figueiredo-Braga M. Validation of the Portuguese version of Impulsive–Premeditated Aggression Scale in an inmate population. *Frontiers in psychiatry*. 2018;9:10.